

Reforma společné rybářské politiky – převoditelné koncese k rybolovu

Proč navrhuje Komise převoditelné koncese k rybolovu?

Společné rybářské politice se nepodařilo vyřešit problém nadměrné kapacity loďstev. V roce 2013 bude celková částka vynaložená od roku 1994 na vrakování rybářských plavidel činit 2,73 miliardy EUR a přes tuto obrovskou částku se rybolovná kapacita každým rokem neustále zvyšuje přibližně o 3 %. Nefungovala žádná z minulých politik zaměřených na vyřešení problému nadměrné kapacity loďstev, ať už šlo o víceleté orientační programy, použití poměrů vstupů a výstupů, omezení maximální velikosti loďstev či veřejné programy vrakování. Účetní dvůr má o využívání peněz daňových poplatníků na řešení problému s nadměrnou kapacitou své pochybnosti. Komise proto navrhuje navázat na pozitivní zkušenosti se systémy převoditelných koncesí v řadě členských států. Mezinárodní zprávy naznačují, že různé formy převoditelných koncesí „zastaví, nebo dokonce zvrátí,... úplné zhroucení [rybolovu],“ (Costello et al., 2008) a pomáhají řídit ekonomický růst (Světová banka a FAO, [FAO], 2008).

Pokud jsou správně navrženy, mohou být převoditelné koncese k rybolovu pro majitele plavidel účinným nástrojem, pomocí něhož mohou plánovat svoji rybolovnou činnost v souladu s vývojem na trhu, vykládat veškeré úlovky a plánovat své investice. Rovněž poskytují rybářům možnost odejít z tohoto odvětví výměnou za finanční odškodnění. Zkušenosti ukazují, že systémy převoditelných koncesí rovněž zvyšují odpovědnost hospodářských subjektů a usnadňují snižování výmětů.

Co tedy Komise navrhuje?

Od roku 2014 budou členské státy povinny zavést převoditelné koncese k rybolovu a dodržet přitom přísná pravidla. V první řadě jsou mořské zdroje veřejnými statky a musí jimi zůstat. Převoditelné koncese k rybolovu nesmějí propůjčovat práva na mořské zdroje, ale pouze uživatelská práva na jejich využívání během omezené doby. Po uplynutí této doby se musejí převoditelné koncese k rybolovu vrátit členskému státu a ten je může znovu přidělit za použití stejných či jiných kritérií přidělování. Za druhé, prodej, pronájem nebo výměna převoditelných koncesí k rybolovu může probíhat pouze za přísných podmínek a mohou je nakupovat jenom majitelé registrovaných a aktivních plavidel za účelem jejich použití na aktivních plavidlech s licenci. Za třetí, musí být dodržena relativní stabilita. Za čtvrté, členské státy mohou převoditelné licence odebrat, pokud majitel plavidla vážně poruší předpisy, a za páté, musí vyhradit kvóty a převoditelné licence pro nové rybáře, kteří se chtějí začít zabývat rybolovem.

Členské státy musí dodržet pět výše uvedených zásad a zavést převoditelné licence k rybolovu na vnitrostátní úrovni v rámci povinného systému pro všechny druhy, na něž se vztahují celkové přípustné odlovy a omezení kvót či intenzity rybolovu, pro všechna plavidla delší dvanácti metrů a rovněž pro všechna plavidla s vlečným zařízením. Převoditelné koncese k rybolovu jsou pouze uživatelskými právy přidělovanými členskými státy majitelům plavidel na určité období. Tvoří pevný procentní podíl vnitrostátní kvóty pro konkrétní rybí populaci. Pokud se využívá intenzita rybolovu, jako např. ve Středozezemním moři, měly by se převoditelné koncese uplatňovat na přidělenou intenzitu. Na rybolovná práva neupravovaná systémem kvót nebo intenzity Evropské unie nebo rybolovná práva spadající do dohody o udržitelném rybolovu uzavřené se třetí zemí by se systém převoditelných koncesí k rybolovu nevztahoval.

Jakým způsobem by se měly kvóty a převoditelné koncese přidělovat?

Návrh počítá s flexibilitou pro členský stát, nicméně Komise by upřednostňovala následující: členský stát by měl stanovit vnitrostátní nebo regionální priority a určitý procentní podíl vnitrostátních kvót přidělit malým loďstvům. Zbylé kvóty by měly být spravovány v rámci systému převoditelných koncesí. Členský stát by měl při vytváření svého vnitrostátního systému převoditelných koncesí k rybolovu spolupracovat se zúčastněnými stranami, neboť jejich těsné zapojení by zajistilo, že by byl vnitrostátní systém převoditelných koncesí uzpůsoben konkrétní situaci příslušného členského státu a že by jej zúčastněné strany akceptovaly. Při přípravě systému převoditelných koncesí by měly členské státy a zúčastněné strany upřednostňovat pobřežní komunity závislé na rybolovu, metody rybolovu šetrnější k životnímu prostředí a loďstva provádějící drobný rybolov. Měly by vyčlenit až 5 % kvót nebo převoditelných koncesí pro nové rybáře. Členské státy a zúčastněné strany by tudíž měly využít systém k upřednostnění těch metod rybolovu, které považují za přínosnější, ať už ze sociálních, nebo environmentálních důvodů. Dánsko např. používá systém převoditelných koncesí k podpoře pobřežních komunit, neboť poskytuje plavidlům o délce méně než 17 metrů 10% zvýšení kvót pro tresku obecnou a jazyka obecného.

Jaké záruky může členský stát zavést?

Zkušenosti z členských států, které používají systém převoditelných koncesí, ukazují, jak se vyhnout rizikům již při jeho plánování. Při navrhování systému se musí členský stát a zúčastněné strany postarat o to, aby systém neskýtal prostor ke spekulacím nebo situacím, které by mohly ohrozit regiony závislé na rybolovu a s ním související činnosti. Pravidla týkající se systému převoditelných koncesí musí být přísně vymezena a musí zaručovat, aby orgány veřejné moci v členském státě mohly kdykoliv zajistit, že držitelé licencí budou tato pravidla dodržovat. Za tím účelem by měl členský stát využít soubor např. takovýchto opatření:

- vyloučení drobného rybolovu (<12 m s pasivním lovným zařízením), aby bylo zajištěno, že rybolovná práva této důležité složky nebudou prodávána větším plavidlům,
- zabránění nadměrné koncentraci, tj. příliš mnoho rybolovných práv by nemělo být v rukou několika málo majitelů plavidel. Toho je třeba dosáhnout nastavením maximálního procentního podílu pro daný zdroj, který může vlastnit jeden majitel plavidla,
- vyhrazení části vnitrostátních kvót pro pobřežní komunity, které jsou závislé na malých loďstvech,
- převoditelnost jen v rámci konkrétních druhů rybolovu (např. s koncesemi na bělomasé ryby lze obchodovat pouze s jinými držiteli koncesí na tyto ryby, nikoli s držiteli koncese na pelagické druhy).

Nezmizí malá loďstva z pobřežních oblastí Evropy?

Ne, protože je členské státy vyloučí ze systému převoditelných koncesí k rybolovu. To znamená, že v celé EU může být ze systému převoditelných koncesí permanentně vyloučeno 60 % plavidel. V Dánsku je např. mimo systém převoditelných koncesí spravována část rybářských plavidel o velikosti 6 až 10 metrů a ve srovnání se zbytkem dánského loďstva se zmenšila mnohem méně.

Jakým způsobem mohou spravovat převoditelné koncese organizace producentů?

V mnoha členských státech spravují organizace producentů kolektivně kvóty svých členů. Sledují využívání vykládek a jejich uvádění na trh a v rámci řízení využití kvót provádějí výměny s jinými organizacemi producentů. Mohly by rovněž řídit prodej a pronájem převoditelných koncesí k rybolovu mezi svými členy. Kolektivní správa převoditelných koncesí několika členů prostřednictvím organizace producentů by mohla umožnit výměny v reálném čase a řádné plánování produkce. Kromě toho se rybářské komunity často spoléhají na obě odvětví – rybolov i zpracovatelský průmysl – jako na zdroj svých příjmů. Spojení těchto podniků prostřednictvím mezioborových organizací, které kolektivně spravují sloučené převoditelné koncese svých členů, může být pro rybářské komunity výhodou.

Co se očekává, pokud jde o konsolidaci loďstva EU?

V řadě členských států pomohly převoditelné koncese racionalizovat loďstvo. V Dánsku byly převoditelné koncese zavedeny v roce 2003 pro loďstvo lovcí pelagické druhy a to se od té doby zmenšilo o 50 %. Pro druhy žijící při dně byly převoditelné koncese zavedeny v roce 2007 a toto loďstvo se od té doby zmenšilo o 30 %. Zisky v obou případech vzrostly. Estonsko zavedlo systém převoditelných koncesí v roce 2001 a do roku 2009 se loďstvo zmenšilo přibližně o 40 %. Ve Španělsku se za použití převoditelných koncesí v letech 1992 až 1997 zmenšilo tzv. loďstvo Gran Sol o 30 %.